

Lietas Nr. A43016313

SKA – 642/2015

SPRIEDUMS

Rīgā 2015.gada 8.jūnijā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesnesis J.Neimanis

tiesnese J.Briede

tiesnesis A.Guļāns

tiesnese V.Kakste

tiesnese V.Krūmiņa

tiesnese D.Mīta

tiesnese I.Skultāne

tiesnese L.Slica

tiesnese R.Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Austrumu energoceltnieks” pieteikuma par Konkurences padomes 2013.gada 17.jūnija lēmuma Nr.E02-31 atcelšanu daļā, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Austrumu energoceltnieks” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 6.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Konkurences padomes 2013.gada 17.jūnija lēmumu Nr.E02-31 (prot. Nr.34, 2.§) pieteicējai SIA „Austrumu energoceltnieks” (līdz 2011.gada 20.jūnijam

SIA „Būvenersoserviss”) tika uzlikts naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta pārkāpumu, jo pieteicēja vienojusies ar citiem tirgus dalībniekiem par piedalīšanās noteikumiem AS „Latvenergo” un AS „Sadales tīkls” elektroietaišu būvdarbu un elektromontāžas darbu konkursos.

[2] Pieteicēja iesniedza pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 6.janvāra spriedumu pieteikums noraidīts.

[3.1] Tiesa atzina, ka ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem Konkurences padome pierādījusi, ka pieteicēja pārkāpusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu, jo apmainījusies ar informāciju attiecībā uz dalību un tās nosacījumiem iepirkumos.

[3.2] Tiesa atzina, ka Konkurences padome pamatoti piemērojusi naudas sodu. Padomei ir tiesības, katrā pārkāpuma lietā izvērtējot individuālos lietas apstākļus, noteiktā amplitūdā noteikt naudas soda apmēru. Apstākļi, ka Konkurences padome vairākus gadus iepriekš ir piemērojusi citādu – mazāku – naudas soda apmēru, nav pamats uzskatīt, ka šajā gadījumā naudas soda apmērs ir nesamērīgs.

[3.3] Tiesa atzina, ka, lai arī Konkurences padome nokavējusi lēmuma pieņemšanas termiņu par diviem mēnešiem, tomēr, tā kā Konkurences padomei bija pienākums pirms nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas noskaidrot lietas dalībnieku viedokli un bija liels lietas dalībnieku skaits, kā rezultātā aizkavējās lietas dalībnieku iepazīšanās ar lietas materiāliem, paskaidrojumu iesniegšana un iestādes viedokļa pamatojuma iekļaušana lēmumā, šajā gadījumā termiņa nokavējums nav uzskatāms par būtisku procesuālu pārkāpumu, un tas nevarēja novest pie pretiesiska administratīvā akta izdošanas.

[4] Pieteicēja iesniegusi kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa nepareizi piemērojusi Konkurences likuma 27.panta trešo daļu, jo nav ievērojusi, ka Konkurences padome nav ievērojusi termiņu, kādā pieņemams lēmums pēc lietas ierosināšanas. Tiesa nepamatoti saskatījusi termiņa kavējumā attaisnojošus apstākļus. Tiesa nav saskatījusi šā termiņa kavējuma seku paralēles ar kriminālprocesuālo termiņu kavējuma sekām, t.i., ar kavēšanos pabeigt kriminālprocesu saprātīgā termiņā.

[4.2] Tiesa nepilnīgi izvērtējusi pierādījumus par pieteicējas rīcību. Spriedumā tiesa secinājusi, ka pieteicēja piedalījusi informācijas apmaiņā 159 reizes, bet

uzskaitījusi un izvērtējusi tikai 30 epizodes. Nav saprotams, kādā veidā atlasītas šīs epizodes.

[4.3] Tiesa nav ievērojusi pieteicējas argumentus par pieteicējai piemērotā soda lietderību un samērīgumu. Tiesa nav vērtējusi piemērotā soda lietderības apsvērumus, soda vajadzību, atbilstību.

[4.4] Tiesa nepareizi iztulkojusi Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” 23.1.1.apakšpunktu, jo nav ievērojusi, ka pieteicēja pārtraukusi pārkāpumu vēl pirms informācijas saņemšanas no Konkurences padomes. Minētais apakšpunkts neprasa no pieteicējas paziņojumu par pārkāpuma pārtraukšanu, bet gan tikai faktisku pārkāpuma pārtraukšanu. Tāpat šis apakšpunkts nepiešķir nozīmi pārkāpuma pārtraukšanas motīviem.

[4.5] Tiesa nepamatoti neatcēla ierobežotas pieejamības informācijas statusu atsevišķiem lietas materiāliem, tādējādi ierobežojot pieteicējas tiesības uz aizstāvību, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 145.panta pirmo daļu. Tiesas argumenti par komercnoslēpuma statusu nav pamatoti, jo šie dokumenti attiecas uz notikumiem līdz 2010.gada jūnijam un tajos ietvertā informācija vairs nav aktuāla. Tiesai bija jāpiemēro samērīgākais risinājums – Konkurences likuma 26.¹panta ceturtajā daļā minētā iespēja iepazīstināt dalībnieku ar vispārēju pārskatu par informāciju.

[4.6] Tiesa nav atzinusi AS „Latvenergo” un AS „Sadales tīkls” lomu pārkāpumā kā pieteicējas vainu mīkstinošu apstākli.

Motīvu daļa

[5] Konkurences likuma 27.pants noteic, ka Konkurences padomei lēmums jāpieņem sešu mēnešu laikā no lietas ierosināšanas dienas, bet, ja lietā nepieciešama ilgstoša faktu konstatācija, tad padome var pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu līdz diviem gadiem no lietas ierosināšanas dienas. Tātad likums noteic, ka Konkurences padomei jāpieņem lēmums divu gadu laikā no lietas ierosināšanas dienas.

Konkurences likuma 27.pants ataino likumdevēja priekšstatu par saprātīgu termiņu, kas būtu nepieciešams Konkurences padomei lietas izmeklēšanai un lēmuma pieņemšanai. Šāds priekšstats veidojas no pagātnes situāciju novērtējuma, prognozēm un visbeidzot – politiskiem mērķiem. Taču individuālās situācijas var būt ļoti atšķirīgas viena no otras, tādēļ pat termiņa šāds vispārinājums var neatbilst konkrētās situācijas apstākļiem.

Noteiktā termiņa dienās, mēnešos vai gados pārsniegums ir termiņa nokavējums. Termiņa nokavējuma gadījumā likumdevējs nav aizliedzis iestādei izdot administratīvo aktu. Izdošanas termiņa kavējuma dēļ administratīvais akts kļūst apstrīdams vai pārsūdzams tiesā. Tādā gadījumā ir vērtējams, kāda ir procesuālā pārkāpuma ietekme uz adresāta tiesībām. Salīdzinoši, arī procesuālo darbību termiņa kavējuma, ko pieļāvusi iestāde, gadījumā, tiesa vērtē kavēšanās pamatojumu un var to arī attaisnot (*sal. Administratīvā procesa likuma 49.panta ceturto daļu*).

Izskatāmajā lietā tiesa konstatējusi, ka Konkurences padome pagarinājusi lēmuma pieņemšanas termiņu līdz diviem gadiem, bet to nokavējusi par diviem mēnešiem. Tiesa atzinusi, ka šāds termiņa kavējums nav būtisks procesuāls pārkāpums, t.i., tam nav ietekmes uz gala nolēmuma spēkā esību, jo Konkurences padomei bija pienākums pirms nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas noskaidrot lietas dalībnieku viedokli un ka bija liels lietas dalībnieku skaits, kā rezultātā aizkavējās lietas dalībnieku iepazīšanās ar lietas materiāliem, paskaidrojumu iesniegšana un iestādes viedokļa pamatojuma iekļaušana lēmumā.

Tiesa pareizi secinājusi, ka termiņa kavējums nav aizskāris pieteicējas tiesības un ir saistīts ar iestādes mērķi nodrošināt pieteicējas tiesības uz aizstāvību – uzklaut pieteicēju pirms galīgā lēmuma pieņemšanas.

[6] Augstākā tiesa noraida pieteicējas kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa būtu nepilnīgi izvērtējusi pierādījumus par pieteicējas rīcību, jo spriedumā tiesa secinājusi, ka pieteicēja piedalījies informācijas apmaiņā 159 reizes, bet uzskaitījusi un izvērtējusi tikai 30 epizodes. Augstākā tiesa jau iepriekš atzinusi, ka tiesas pienākums argumentēt spriedumu nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausā argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa spriedumā nav vērtējusi būtiskus ar lietu saistītus faktus un tos apliecinošus pierādījumus, tad atzīstams, ka tiesa pieļāvusi būtisku procesuālu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Tas, cik daudz spriedumā ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem (*sk., Augstākās tiesas 2004.gada 23.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-216/2004 8.punktā, 2007.gada 22.jūnija sprieduma SKA-299/2007 9.punktā*). Izskatāmajā lietā aprobežošanās ar pierādījumu izvērtējumu par pieteicējas rīcību 30 epizodēs ir attaisnojama, ievērojot apjomīgo gadījumu skaitu, kādos konstatēta pieteicējas iesaistīšanās kartelī. Pieteicēja arī neargumentē, kurš pierādījums un par kuru

epizodi nav atbilstoši likumam izvērtēts, tādēļ šādi vispārīga rakstura iebildumi atstājami bez tālākas ievērtības.

[7] Pretstatā kasatora argumentiem, tiesa ir izvērtējusi piemērotā naudas soda apmēru. Pārbaudot Konkurences padomes lēmuma pareizību, tiesa pareizi vadījies no Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” normām, kas konkretizē iestādes rīcības brīvību soda noteikšanā. Tiesa ievērojusi normas, kas noteic kritērijus naudas soda apmēra aprēķināšanā, tostarp pārkāpuma smagumu un ilgumu, tirgus dalībnieka apgrozījumu.

[8] Ir noraidāms pieteicējas arguments par to, ka, tā kā citās lietās Konkurences padome iepriekš noteikusi mazākus naudas sodus, arī šajā lietā iestādei būtu jāpieturas pie tās pašas prakses.

Augstākā tiesa jau iepriekš norādījusi, ka Konkurences padomes darbības mērķis ir aizsargāt, saglabāt un attīstīt brīvu, godīgu un vienlīdzīgu konkurenci visās tautsaimniecības nozarēs sabiedrības interesēs. Minētā mērķa īstenošanai ir nepieciešams, lai Konkurences padome varētu pielāgot naudas sodu apmēru atbilstoši konkurences politikas prasībām šajā jomā. Konkurences padome veic individuālu katras lietas īpašo apstākļu analīzi, un tai nav saistoši agrāki lēmumi, kas attiecas uz citiem tirgus dalībniekiem, citiem preču vai pakalpojumu tirgiem vai citiem ģeogrāfiskiem tirgiem citos brīžos. Konkurences padomes agrākā lēmumu pieņemšanas prakse nav juridisks ietvars naudas sodiem tirgus dalībnieku darbības pārkāpumos. Lēmumi, kas attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 3.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-3/2014 15.punktu*). Ja Konkurences padome būtu saistīta ar iepriekšējās lietās noteiktiem naudas sodiem, tad tirgus dalībnieks varētu ar samērā lielu precizitāti aprēķināt saimniecisko risku, kas tam rastos, iesaistoties aizliegtā vienošanās. Šādu paredzamību nevar saistīt ar Konkurences likuma mērķi veicināt godīgu konkurenci.

Salīdzinoši arī Eiropas Savienības Tiesa savā pastāvīgajā judikatūrā ir norādījusi, ka Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā un ka lēmumi, kuri attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši, nosakot, vai pastāv diskriminācija, ņemot vērā, ka to apstākļi, tādi kā tirgi, produkti, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, visdrīzāk nebūs vienādi. Uzņēmumi, kas ir iesaistīti administratīvajā procesā, kura rezultātā varētu uzlikt naudas sodu par Kopeņu konkurences noteikumu pārkāpumu, nevar tiesiski paļauties uz to, ka Komisija

nepārsniegs iepriekš praktizēto naudas sodu līmeni vai nemainīs naudas sodu aprēķināšanas metodi. Tiesa šajā sakarā tostarp ir precizējusi, ka šiem uzņēmumiem tādējādi ir jāņem vērā iespēja, ka Komisija jebkurā brīdī var nolemt palielināt naudas sodu apmēru salīdzinājumā ar tiem, kuri piemēroti iepriekš (*skat. Eiropas Savienības Tiesas 2007.gada 7.jūnija sprieduma lietā Nr.C-76/06 P Britannia.60., 61.punktu un tajos citēto judikatūru*).

[9] Tiesa pareizi iztulkojusi Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” 23.1.1.apakšpunktu, nepiešķirot nozīmi tam, ka pieteicēja klusējot pārtraukusi dalību kartelī. 23.1.1.apakšpunkts noteic, ka Konkurences padomei ir tiesības samazināt naudas soda apmēru, ja pārkāpums pārtraukts, tiklīdz tirgus dalībnieks saņēmis no padomes informāciju par iespējamo Konkurences likuma 11.panta pārkāpumu. Tiesa pareizi norādījusi, ka pieteicēja nav sniegusi pierādījumus, ka tā aktīvi rīkojusies, lai pārtrauktu pārkāpumu. Ja tā būtu, tad pieteicēja varētu vērst Konkurences padomes uzmanību uz noteikumu 23.1.3. vai 23.1.4.apakšpunktā minētajiem gadījumiem, kad padome varētu samazināt naudas sodu. Taču izskatāmajā lietā tiesa konstatējusi, ka pierādījumi par pieteicējas aktīvu rīcību vai faktisku kartelja vienošanās neīstenošanu Konkurences padomei netika iesniegti.

[10] Tiesa pareizi piemērojusi Administratīvā procesa likuma 145.panta ceturto daļu, kas noteic kārtību, kādā ierobežojamas lietas dalībnieku tiesības iepazīties ar lietas materiāliem. Tiesa pareizi izvērtējusi pieteikto lūgumu par ierobežotas pieejamības statusa noteikšanu atsevišķiem lietas materiāliem, jo tie satur komercnoslēpumu. Ar īpašu statusu aizsargātie dokumenti uz tiesas sēdes laiku nebija zaudējuši komercnoslēpuma nozīmi. Tiesai nebija jāpiemēro Konkurences likuma 26.¹panta ceturta daļa, jo tā attiecas uz administratīvo procesu iestādē. Administratīvā procesa likums neparedz, ka tiesa vai iestāde administratīvajā procesā tiesā gatavotu vispārēju pārskatu.

[11] Iespējamās AS „Latvenergo” un AS „Sadales tīkls” darbības pieteicējas pārkāpumā pareizi nav atzītas par tādiem apstākļiem, kas ietekmētu pieteicējas vainu, jo šādi apstākļi atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” 23.punktam nav uzskatāmi par pieteicējas atbildību mīkstinošiem apstākļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu,
Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 6.janvāra spriedumu,
bet SIA „Austrumu energoceltnieks” kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnesis	<i>(paraksts)</i>	J.Neimanis
Tiesnese	<i>(paraksts)</i>	J.Briede
Tiesnesis	<i>(paraksts)</i>	A.Guļāns
Tiesnese	<i>(paraksts)</i>	V.Kakste
Tiesnese	<i>(paraksts)</i>	V.Krūmiņa
Tiesnese	<i>(paraksts)</i>	D.Mita
Tiesnese	<i>(paraksts)</i>	I.Skultāne
Tiesnese	<i>(paraksts)</i>	L.Slica
Tiesnese	<i>(paraksts)</i>	R.Vīduša

NORAKSTS PAREIZS

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta

tiesnesis J.Neimanis

Rīgā, 2015.gada 8.jūnijā

